

СНН

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

Пешта, 1838–1849.

Будимпешта, 27. јул 2006.

Нова серија, г. XVI, бр. 30

Ивањдан у Стоном Београду

Треба нам „жива црква”

Формиран српско-мађарски информативни центар

Новосадска делегација у Сегедину

ЕРИЦ – назив је новоформираног српско-мађарског еврорегионалног информативног центра који је крајем јуна и званично прорадио и отпочео своју делатност са седиштем у Сегедину.

Више појединости о задужењима новог јавног сервиса изнето је у згради Самоуправе Жупаније Чонград на заједничком заседању главних актера, представника медија из Мађарске, пре свега из Сегедина и Аутономне покрајине Војводине, Србије који ће бити одговорни за информисање на српском, мађарском па и румунском језику, језицима Еврорегије Дунав-Криш-Мориш-Тиса и несметани проток информација из ове еврорегије за медије из све три земље што ће појачати и кохезију унутар ДКМТ.

Основне информације о остваривању интеррегионалног пројекта који ће трајати две године дала је Катинка Коња, пројектменаџер ДКМТ-а која је присутне новинаре и детаљно упознала са њиховим обавезама и задацима. Током 24 месеца они ће морати да објаве „Еврорегионалне пограничне веснике“, разна издања, емитоваће радијске емисије, организоваће медијске семинаре и конференције. Неће изостати ни разне едукације, усавршавања а свакако да ће посебан значај, нагласак добити онлајн услуге на језицима еврорегије.

На крају двогодишњег пројекта, 2008. године, очекује се једна тешња стручна сарадња између представника седме силе у трима земљама – Србији, Мађарској и Румунији – а како је то Шандор Балинт, помоћник војвођанског покрајинског секретара за информисање изјавио, ЕРИЦ ће својеврсну улогу одиграти и у животу српске националне мањине у Мађарској, односно, мађарске у Војводини, Србији пошто ће еврорегионални информативни центар посебну пажњу посветити животу, положају поменутих мањина које представљају мост између две суседне земље.

Предраг Мандић

Обележавање јубилеја патријарха Чарнојевића

Ове године навршава се 300 година од смрти кључне личности Велике сеобе Срба, патријарха Арсенија III Чарнојевића, духовног поглавара Српске православне цркве који је на својим плећима носио највећи терет свога доба, судбину српског народа.

Баш зато, Печујско-барањско српско удружење и Самоуправа Срба у Печују одлучили су да у години када се обележава округла годишњица смрти упечатљиве личности која са Великом сеобом Срба представља нераздвојну целину, као што је и душа недељива, приреди помен у част „великог оца и богомољца“.

Патријарх Арсеније III Чарнојевић умро је 27. октобра 1706. године па су и чланови двеју организација намеравали да пригодно обележавање уприличи 27. или 28. октобра, међутим, на молбу Његовог Пре-

освештенства епископа будимског Господина Лукијана, који је благословио иницијативу, помен ће се одржати 24. септембра на дан када ће се у Шиклошу прославити 200. годишњица постојања месног српског православног храма. Пре подне, у некадашњем седишту деспота Стефана Штиљановића, одржаће се, дакле, прослава обновљене шиклошке светиње која ове године празнује своја два века а поподне пак уследиће обележавање 300. годишњице смрти вође Велике сеобе Срба у Сечују где је некада живео поглавар Српске православне цркве и где се и дан данас налази његов катедрални храм.

Андраш Тот, заменик начелника Сечуја

Ради договора у вези са организационим припремама је 13. јула уприличен сусрет између Андраша Тота, заменика начелника Сечуја и др Предрага Мандића, председника Печујско-барањског српског удружења који је свог домаћина, чији корени са мајчине стране (звала се Ратковић) потичу из Липове из круга српског народа, информисао о току организације и детаљима предвиђеног пригодног културног програма. Према томе, после богослужења у помен блаженопочившем патријарху, предвиђа се откривање спомен-бисте Арсенија III Чарнојевића и културни програм састављен од рецитала, хорског појања, пројекције кратког филма о икони „великог оца и богомољца“ и наступа једног српског фолклорног друштва.

Андраш Тот је поздравио иницијативу да се у Сечују приреди обележавање веома важне годишњице и нагласио је да ће насеље такође потпомагати реализацију програма. Селу је у интересу да се прикаже некадашња славна прошлост места у којем је своје седиште имао таква изузетна личност као што је патријарх Арсеније III Чарнојевић! – подвукао је заменик начелника који је на крају разговора још једанпут обећао помоћ Сечујаца у техничком спровођењу обележавања 300. годишњице смрти вође Велике сеобе Срба.

П. М.

П. М.

Лене вести из Виљана

Приводи се крају обнова српске цркве

Вишегодишња обнова виљанске српске православне цркве приводи се крају. На древној светињи, која је подигнута 1773. године и посвећена Успењу Пресвете Богородице, већ дуже време се ради и сви мештани, а поготово српски православни верници предвођени Драгомиром Батом Шакићем, у нестрпљивом ишчекивању су у вези са окончањем извођачких послова.

Спољашња реконструкција светог храма је извршена, а током протеклих дана обављени су и молерски радови: унутрашње фарбање и кречење.

Међу преосталим плановима се налази обнова улаза до светиње! Како рече Драгомир Бата Шакић, председник месног црквено-општинског одбора, настојаће да набаве материјална средства како би се до краја августа, најкасније почетка септембра и ова замисао остварила.

Крајњи циљ је да се до „Фестивала црног вина“ виљанска српска православна црква у потпуности уреди и оспособи за богослужења. То је између осталог и зато важно јер многи туристи приликом фестивалске манифестације жељни су да погледају српски православни храм, а како сада ствари стоје првог викенда у октобру најзад ће им се жеља испунити.

Срби у Виљану, иначе, добили су обећање да ће им у „садржинском попуњавању цркве“ у сусрет изаћи Печујци, Липовчани, а помоћ је попуњена и из Сентандреје од стране Музеја Будимске епархије.

Међу предстојећим плановима налази се још и измена прозора које су млади вандали праћкама разбили: они су, након гнусног чина, ухваћени и изведени пред суд. Од њих зависи хоће ли исплатити штету или пак мораће у затвор...

У сваком случају, Драгомир Бата Шакић се нада да ће се целокупна реконструкција светиње, при којој је велику подршку пружила Локална самоуправа града и господин Кираљ, мајстор који је у виси наврата бесплатно урадио одређене послове – председник месног црквено-општинског одбора и овим путем им се најтоплије захваљује – до септембра окончати. То значи да ће у октобру, приликом „Фестивала црног вина“, виљанска српска православна црква своје вернике и заинтересоване госте дочекати у новом руху и широм отворених врата!

Виљански храм у новом руху

Из активности Регионалног центра Срба у Баји

Наставак улешавања древне светиње

У Баји, у родном граду Богобоја Атанацковића и Јоакима Вујића, и током лета све је живо, нема престанка у делатности месних Срба које предводи Милош Апић, председник Бајске српске мањинске самоуправе.

Бајци чине све како би наставили започет, континуирани рад који се односи, пре свега, на целокупну обнову светониколајевског српског православног храма, саграђеног 1775. године, и проширење Регионалног центра бачванских Срба, отвореног за Србе и све људе добре воље.

Ту одређеност и залагање бајске Србадије признаје и сам град те Жупанија Бач-Кишкун која је недавно, вреднујући пристигле конкурсе, материјалне потражње, поново доделила Србима у граду на Шугавици средства за обнову древне светиње, конкретније, ради се о реконструкцији зидова месног српског православног храма који ће коштати 1,5 милиона форинти!

Иако су од назначеног Бајци овом приликом добили мање средстава, познавајући залагање и елан Милоша Апића, председника Самоуправе Срба у овом граду, малтене је сигурно да ће се додатни извори нека-

ко већ пронаћи и зацртан циљ биће остварен.

Као што је реализовано и спољашње фарбање зграде Регионалног центра бачванских Срба у којем своје седиште имају месна српска мањинска самоуправа, црквено-општински одбор, односно, Културно и верско удружење Срба у Баји. Поменути радови коштали су 500.000,- форинти која ставка је обезбеђена путем конкурса и добровољних прилога верника.

Слични прилози биће потребни и у случају израде електричног звона у светониколајевској цркви, наиме, према предвиђеном буџету она би коштала милион форинти а моментално та свота не стоји на располагању Србима у Баји који су одлучни да и ту своју замисао кад-тад спроведу као што се поигравају и са мишљу обнове фреске Св. Тројице чија рестаурација износи невероватних 800.000 форинти на квадратни метар!

Упркос свим потешкоћама и застрашујућим цифрама, Срби у граду на Шугавици не осећају страх, већ чине све како би ишли већ добро уходаним путем, а прва препрека је већ савладана, будући да су се до 15. јула 76-оро регистровани да су при-

српском православном храму.

Будући да Бајци располажу са завидном грађом о прошлости својих предака, па тако и о историјату древних светиња, насеобини Срба у граду на Шугавици, један од будућих чланова месне српске мањинске самоуправе Јосо Томашевић већ је наговестио своју спремност да направи један ЦД-РОМ или ДВД о сеоби и историјату Срба у Баји! Фотограф који је овековечио бројне културно-историјске споменике и сва важнија збивања везана за српску мањину у бачванском граду, такође располаже богатом колекцијом слика и документацијом која ће у пару са архивском грађом у власништву Милоша Апића представљати доб-

Обновљена црква у Баји

Оркестар Иштвана-Петија Ковача често увесељава бачванске Србе

И сегедински иконописци отишли на одмор

Иконписци, који се сваке недеље у понедељак окупљају у сегединском Српском клубу, отишли су на добро заслужени летњи одмор.

Седиште сегединских Срба, поред места културних збивања и разних форума, јесте и једна радионица где се редовито одвијају занимања иконописаца. Њих једанаесторо под управом Шандора Јосаија, ликовног уметника из Вашархеља, марљиво раде на сликању, стварању икона а члан ове екипе је и Олга Ђукин, председник црквено-општин-

ског одбора у Сегедину којој се придружио и њен син Максимилијан.

Иначе, иконописци су све своје радове обележили грчким или црквенословенским језиком, штавише, један део њиховог стваралачког опуса представљен је у сегединском српском православном храму, у крстионици.

Стална поставка садржи слике метавизантијског и поствизантијског стила а наставак рада чланова иконописачке радионице, који су отишли на летњи одмор, следи у септембру. П. М.

Радови иконописаца изложени су у крстионици сегединске цркве

падници српске националности што је предуслов за излазак на октобарске мањинске изборе и формирање месне српске мањинске самоуправе. Милош Апић нам је већ открио именовану петорку која ће да чини Самоуправу Срба у Баји: Мирјана Апић, Милош Апић, Душица Шокац, Јосо Томашевић и Марко Чилић.

Наравно, ова петорка ће и у будуће рачунати на подршку својих сународника а она ће итекако бити потребна будући да се врше напори и на проширивању библиотечког фонда књига који сада броји близу 2000 комада издања, ту је и постављање нове бине на дворишту регионалног центра бачванских Срба а давнашњи сан Бајаца, поготово Милоша Апића јесте да се након дуги низ година најзад пренесе мошти свештеника-мученика Милоша Апића који је мучки убијен 1941. године и сахрањен је у Мохачу. Према плановима, блаженопочивши свештеник би у град на Шугавици био пренет у једном специјалном ковчегу и тамо би био сахрањен у бајском

ру подлогу за објављивање посебног издања које ће много значити српској заједници у Мађарској!

Међу новинама у животу Регионалног центра бачванских Срба ваља истаћи да је Оркестар „Дунав” предвођен Шандором Оршофом престао да ради. Ипак, Бајци нису остали дуго без музиканата, будући да је Милош Апић успео да придобије Иштвана Пети Ковача старијег, свирца кога је 1996. године за краља тамбураша у Мађарској „крунисао” господин Арпад Генц, тадашњи председник Републике Мађарске.

Све у свему, Срби у Баји предвођени Милошем Апићем чине све како би се о богатој прошлости Срба у граду на Шугавици све више говорило и знало, а својим приредбама настоје да привуку и пажњу шире јавности будући да се међу поштованима српског наслеђа налазе и Мађари, Буњевци, Немци и људи других националности са којима месна српска заједница гаји пријатељске, добре односе и сарадњу.

Предраг Мандић

Милосав Тешић, песник, добитник награде Задужбине Јакова Игњатовића

Награђено дело често награђује награду

Обележаваће Видовдана у Будимпешти и Сентандреји била је прилика да Задужбина Јакова Игњатовића реализује своју одлуку од пре две године, којом је песнику Милосаву Тешићу доделила своју годишњу награду. Стицајем околности лауреат је тек сада био у прилици да преузме признање, а његов говор може се тумачити и као својеврсна видовданска беседа.

Тешић је своју прву књигу песама, „Купиново“, објавио 1986. године. Затим следе збирке „Кључ од куће“, „Благо Божије“, „Круг рачански Дунавом“, „Прелест севера“, „Изабране песме“, „Седмица“ и друге.

То што његове збирке књижевни критичари сврставају у сам врх српске поезије, а разни жирији их по правилу убрајају међу најозбиљније кандидате за угледне књижевне награде, овом песнику је, чини се, свеједно. Јер, његов лирски спев је

настојање „да се празнина пуни, именица ствара“ и покушај да се свет заустави „јер могу очас шуме да онеме / да буде збрисан језик чавке креје / да видик застру крљушти и пераја“. Земља је за овог песника час Тиква, час књига Мрака, час Празна соба, час Крчма проклетства. Неке његове песме су и својеврсне молитве.

– Може се слободно рећи да у српској поезији савременој, модерној, нема много песама за које бисмо рекли да су песме молитве. Таквих песама било је у нашој срењовековној поезији, а она је имала јак ослонац на византијску књижевност. У последње време код извесног броја песника песме јесу молитве. Тако се може рећи да постоји једна нова лирска врста – молитвена.

Ваша поезија је на трагу оне која је настала из пера Момчила Настасијевића. Да ли је и за вас језик „склониште“?

– Песма је у ствари, једна посуда и ако гледамо са становишта језика, у њу се скупљају, стачу, сва претходна искуства на плану језика. У ту посуду не може све стати. Ви сте споменули траг Настасијевића... Траг Настасијевићевог певања, једног од наших највећих песника, осећа се у мојој поезији, и то није по н а в љ а њ е. Просто, великог песника не можете поновити. То је полагање од неких његових песничких искустава, неких његових језичких кондензација. И Момчило Настасијевић је полазио од неких других, претходних песника. Присуство Настасијевићеве поезије је било очитоје у мојим првим књигама, а сада га има мање, или га уопште нема.

Ваша „Седмица“ је нека врста саговорништва са Библијом, или боље речено, Библија је полазиште вашег певања?

– У мом укупном певању библијски мотиви су присутни прилично. Доживљај стварања света уграђен је у „Седми-

ци“. Знамо, за шест дана је Бог створио свет. То није препевавање, или опевање мита. „Седмица“ је певање о ономе што је настало после стварања, о оном осмом дану који још увек траје и који је настао као последица недоумица после тог величанственог чина стварања. Библијске легенде и митови који су присутни само су подлога да се нешто каже из савремене позиције.

Ви инсистирате на везаном стиху, на звучној тачности?

– Мислите на верификациону, метричку страну моје поезије?

Ја искључиво пишем у везаном стиху, а „Седмица“ је моја најригорознија књига што се тиче метричке тачности. У „Седмици“ је испевано шест нових варијанти српског везаног стиха. Кад кажем ново, то није с неба пало! У питању је ослањање на српски класични везани стих. И то су темељи настанка мог писања.

Има ли апсолутне песме?

– Тешко је рећи да има. Песници теже томе, али то је тешко рећи... Знате, та тежња ка апсолутној поезији је битна и захваљујући њој, поезија као уметност траје.

У својим ранијим збиркама користили сте и ијекавицу. Ако се не варам, било је то искључиво када сте се сећали слика из детињства...

– У писању користим оба наша изговора. Ијекавски изговор је мој матерњи. У мојој ранијој поезији је више присутан. „Седмица“ је испевана екавицом. У „Кључу од куће“ су мотиви из детињства и те слике сам доживљавао у ијекавици. Да сам их писао екавицом, биле би крпе.

Један ваш стих гласи: „Ја гледам у свет очима биља“...

– Да, у мојој поезији је свет биља веома присутан, још од књиге „Купиново“. Биљке су увек симбол и увек маслачак може бити једнак ружи, мајчина душица јабуковом цвету. Али то не треба схватити као украшавање. Да бисте рекли име једне биљке у песми, морате имати доживљај те биљке. Не само визуелни! Од имена биљке може се створити потпуно нови свет. Биљке су довођење света у неку заједничку тачку свега живог, а у песми се то може.

Један сте од најнаграђиванијих српских песника, па отуда и питање: шта мислите о књижевним наградама?

– Постоје праве књижевне награде које имају углед и оне које су без угледа. Али, ако се награђује добро дело, то је и награђивање награде. У том смислу немам ништа против, то популарише књижевност, те и они

Милосав Тешић

Шљива српска

Гледам: за сузу српских терена,
као у 'алби, замичу братства –
удишу, успут, мирис од сена.
Слушам и 'агор: као кад паства
хришћана креће, зором, у жетву.
Куд ли да пође овај тумарач;
с раскриша ког ли Месечев цвет му
табане праши, скупиу у 'арач
пуцњаву летњу – с које већ прска,
с пчелом у месу, шљива – а српска?
Шклопоће, дрчи отпадак смисла –
опанак крпљен: праслика трења
земље и звезда, Србија с виса
јаглике бере с унезверења
моје једине, што се котрља,
одскаче, тумба, сва у мутљагу
стварности мучне, чија се брља
осећа свукуд – воња по трагу
визија лепих, с којих тек прска,
с брегова плавих, шљива – а српска.
Воћке кад раде, почне и зорка
у песимизму: чашке трезноће,
бачве пијанства чин су и сврха
двојног јединства, које ме хоће
смаћи са кичме непостојања
родне близине, што се расцвета
по сиромаштву свакојих грана,
тужна у двору давнашњих лета,
с чијих се крошњи, орах кад прска,
блиско заплави шљива – а српска.
Капни ми, тропно, трудна од зрења,
попут доброте којом се прашта:
није ми лако бити сред врења
кад се раскити с јесењих башта.
Шљивов је видик разгранат, широк,
али и ломан – готов да кљокне.
С њега се човек, Божији природ,
у надахнућу, отисне, пропне
у озарење: свемир где прска,
сложно где праши шљива – а српска.
Дремај, тежину тамјана модрог:
ти си ми гримиз с Тајне рођења,
спомен на софру модрила родног,
чему се враћам из отуђења,
носећи крпе свакојих прња.
Спавај, под родом, лежино блага,
стровилом кљукни кад се скотрља
јесен са брда. – Нека се страда:
мени, по глави, крши се, прска,
с круном о небу, шљива – а српска.

(2001)

Милосав Тешић рођен је 1947. године у Љештанском, општина Бајина Башта. Основну школу завршио у родном селу и Костојевићима, Гимназију у Ужицу. Основне и постдипломске студије завршио је на Филолошком факултету у Београду.

Живи у Београду. Ради у Институту за српски језик као уредник Речника српског књижевног и народног језика.

Награде:

– За „Купиново“ – Награда „Милош Црњански“

– За „Кључ од куће“ – Награда књижевних критичара за 1991, затим Змајева награда Матице српске и Награда „Бранко Милковић“

– За „Прелест севера“ – Рачанска повеља, Награда књижевне критике 1995. и Награда „Станислав Винавер“

– За „Прелест севера, Круг рачански, Дунавом“, награда „Просвете“, Награда „Бранко Ћопић“ и Награда „Деспот Стефан Лазаревић“.

Добитник је Жичке хрисовуље за 1997. годину, Награде „Меша Селимовић“ за 1999. за књигу „Седмица“, Дуцићеве награде, Награде „Њ. К. В. Кнез Павле Карађорђевић“ и Дисове награде.

Тешић је 2000. године постао дописни члан Српске академије наука и уметности.

који ништа не знају о поезији, сазнају да она постоји.

Нажалост, време у коме живимо чини да награде значе нешто само ако то подразумева и неку новчану вредност. Нису ни песници жељни папира, који су потписала три-четири члана жирија.

Д. Ј.

Заборављени српски политички листови у Пешти (1)

Милетићева Застава

Вероватно нисам једини који петком нестрпљиво чека да прелиста странице нашег недељника и да се удуби у свет разних рубрика и наслова. Сигуран сам да су се многи већ одавно запитали шта је претходило нашим *Српским народним новинама*? Наравно, одмах ћемо се сетити старих, заједничких *Народних новина*, које смо читали до маја 1991. Дакако, неки ће успети да наведу и *Српски народни лист* или *Српске народне новине* Теодора Павловића, *Пештанско-будимског скоротечу* Димитрија Јовановића, те *Магазин за художество, књижевство и моду* или *Српску новину* Антонија Арнота.

Као што знамо, бурни догађаји након 15. марта 1848. по српске листове у мађарској престоници били су погубни. Павловићеве новине ускоро су заувек утихнуле. Међутим, још пре престанка излажења *Српских народних новина*, одушевљен и вођен идејама револуције, пештански адвокат Павле Радовановић издао је новине на српском језику са насловом *Сојединимо се* које су истовремено имале и немачко, а такође и мађарско издање. Но, оне су након првог или другог броја ишчезле. Неће он бити једини од Срба који ће покушати да искористи новонасталу политичку ситуацију у мађарској престоници. Дана 2. априла 1848. у Пешти је Константин Богдановић покренуо лист *Вјестник* који ускоро напушта главни град да би већ 18. маја почео да излази у Новом Саду. Од тада, па све до појаве *Заставе*, новина Светозара Милетића, у Пешти се неће издати политички листови.

Прави продор се догодио када је *Застава*, лист адвоката и народног посланика Светозара Милетића, након многих потешкоћа, 21. фебруара 1866. коначно почела излазити из штампарије Хорњанског и Трегера. Тискана је на четири стране, на читавом табаку, а појављивала се „двапут у недељи, средом и суботом”. Редакција на челу са др Светозаром Милетићем, „власником, одговорним уредником и издавателем”, налазила се у Гринбаумгасе 23. у Текелијануму. Годишња претплата износила је 10 форинти за Аустрију, а за Србију 100 гроша.

Колики је био тираж Милетићеве *Заставе*? О томе најпоузданије сведочи академик Василије Ђ. Крстић у својој књизи *Историја српске штампе у Угарској 1791-1914*: „Она је тада излазила у 1.200 примерака а имала је преко 1000 претплатника, што је, по схватању конкурентског и непријатељског *Напретка*, била невероватно велика, готово митологиска цифра.”

Једно је сигурно, *Застава* се читала у свим оним крајевима где се мислило и говорило српски.

Од самог почетка *Застава* је била јасно национално опредељена. У првом реду водила је бригу о правима српске националне мањине у Аустроугарској и о њиховој једнакости са осталим грађанима Монархије. Јасно је осудила покушаје мађарских националистичких кругова који су заговарали јединствену мађарску политичку нацију на тлу Угарске. Међутим, осим вођења бриге о Србима у Мађарској будно је пратила и догађаје у Србији, Хрватској, Славонији, Далмацији, а такође и у Босни и Херцеговини, заступајући тако интересе васколиког Српства.

Застава је преузимањем вести из многих угледних европских листова, као што је била париска *Преса* или цењени *Ла либерте*, потом *Левант Хералд*, *Италија* и *Ендепанд*. Белж, редовито извештавала о догађајима у свету. Издвајамо кратке али занимљиве вести: „Ендеп. белж. јавља као извесно, да је инглески посланик у Петрограду предао кнезу Горчакову протест противу ништења народности Пољске. У Петрограду као да и не хају за тај протест.”, затим „Париска Слобода (Ла Либерте) предпоставља, да је углављено споразумевање између Русије, Инглеске и Прусије о деоби Турске. Инглеска би добила Египат, Русија целу Турску, осим краљевине Грчке, којој би се присајединила и суседна острва и области грчке. Прусија би заузела целу Немачку.

Италија имала би изазвати на бој Турску: за коју цену и награду – то не каже париски лист.”

Међутим, ваља истаћи да се Милетићев лист првенствено ипак бавио домаћим темама. *Застава* је доносила вести о раду мађарског Парламента и о актуелним питањима унутрашње политике, поготово ако су се она тичала српске мањине. На насловној страни често су се објављивали чланци, расправе и фељтони о политичким приликама у свету и у Монархији. Ови написи су често били критичког тона и одражавали су гледиште и став неуморног народног борца Светозара Милетића.

Застава је објављивала чланке дописника из разних места где су живели Срби. Тако је 27. децембра 1866. (по старом календару) достављена

Застава – политички лист Светозара Милетића

вест из загребачког Сабора: „Последње саборске седнице доста су знамените биле закључењима својим; као најзнатније по нас ваља убележити да се српско име са хрватским сасма изравнало; ко се још сећа пролетних саборских седница, у којима се српско име без вике и мрљања ни споменути није могло, ко се још надаље сећа грдња и клевета, које су пре више година на Брилића и Филиповића с тога бацане, што су се ови као католички Срби усудили Србство у троједној краљевини против Великохрватства бранити...”

Но, читалац *Заставе* налазио је и овакве извештаје: „Из Чакова нам јављају, да је тамошња омладина купила од новаца лањске беседе плочу, коју хоће да на кућу безсмртног Доситеја стави. Умољени смо за надпис плоче – желели би, да више њи, који су надписима вешти, одзову се честитој обштини чаковачкој, да има избора, и да буде надпис што достојнији и Доситеја, и његовог места рођења.”

По свему судећи,

Редакција *Заставе* била је у старом Текелијануму

пештански читаоци су посебно ценили чланке који су писани о њима самима. Тако се у броју од 4. јануара 1867. (по старом календару) појавио следећи напис: „Пешта, 2. јануара. Млади Срби у Пешти и Будиму спремају беседу у просветној цели, на коју би им сваки члан уједињене и целокупне омладине српске био добродошао. Беседа та биће на св. Саву у Пешти – у дворани грађанског стрелишта. Одборници који је приређују ови су: Љ. Ненадовић др. медицине, Н. Вучетић; С. Дерра; Манојловић; Звекић; К. Цијук; А. Зубковић; Мађаревић; К. Бокшан; Ј. Соколовић; М. Андрић. Три младе Српкиње, по имену: госпођица Ленка Папићева из Турског Бечеја; госп. Марија Вељкова из Пеште, и госп. Јелена Хужвикова из Св. Андрије, понудиле су се да суделују у беседи; омладина је радосно са топлим признањем примила ту патриотску понуду. Па је и једна мађарска госпођица, Јелена Холдвечи из Пеште, обрадовала дружину српске беседе обећањем, да ће у српској беседи суделовати, на чему јој је унапред изјављена особита хвала од дружине. Ред беседе, ако смо добро извештени биће овај:

- 1) Ускликнимо с љубави, сложио А. Николић, пева лик.
- 2) О могућем напредовању српског народа, предаје С. Поповић.
- 3) Српске народне песме с варијацијама и сватовац од К. Станковића, свира на гласовиру гђица Јелена Папићева.
- 4) Плава љубичица од Зимаје и гласи срца од А. Лендваије, пева госпођица Јелена Хелдвечи.
- 5) На Праху, од Фајта, пева лик.
- 6) Рањеница од Ј. Ј. декламује гђица Јелена Хужвикова.
- 7) „Хебриден” Увертира од Мендехсона, свирају на гласовиру гђица Марија Вељкова и Ј. Пачу.
- 8) „Савица” од Рихара пева лик.
- 9) На Вагнеровог Танхајзера од Листе, свира на гласовиру Ј. Пачу.
- 10) Фантазија на Линде од Брикцијалдије, свира на флаути г. А. Николић.
- 11) Ја сам Славен, пева лик.

После беседе биће игранка. Омладинске дружине српске у Војводини, у Србији и где год их има, учиниле би велику радост српској омладини у Пешти и у Будиму, ако би јој на беседу по ког брата из своје средине послале. У нас Срба друштвени живот у многоме је ограничен, тако да смо сваки у своме дому скоро као Робинзон на његовоме острву; из такве усамљености не да се никакав озбиљнији корак народног напретка извести. Уједињена омладина српска, која томе напредку тежи, ваља да сваку прилику једног састанка и разговора на целу народне просвете употреби.” Томе се још у једном другом ступцу додаје и следећи „Позив на српску беседу са играчком, што је даје српска пештанско-будимска омладина на просветне и добротворне цели. Беседа ће се држати на св. Саву 14 (26) јануара 1867. у дворани грађанског стрелишта у Пешти. Почетак је у 7½ сати увече.” Како сазнајемо приредбу је Одбор српске омладине приредио у „Текелијаном заведењу”.

Застава је имала и рубрику која се бавила трговином и обртом, а радо је објављивала „стецаје” и „стецишта” на упражњено место „учитељског званија” или „хороуправитеља”.

Застава је средином 1867. из Пеште прешла у Нови Сад. Она је од 46. броја из 1867. године, па све до избијања Првог светског рата излазила у „српској Атини” где је постала орган Српске радикалне странке.

Драгомир Дујмов

ИЗ НАШЕ

ИСТОРИЈЕ (26)

Превласт Византије

Нема сумње да су се српске земље почетком XI века налазиле под врховном влашћу цара Самуила, али је то уједно и време када је његова македонско-бугарска држава кренула низлазним путем. Између 1001. и 1004. године Византинци су повели неколико успешних офанзива, освојили Скопље и Драч па је територија Самуилове државе била исечена на више делова. У јулу 1014. македонско-бугарска војска је претрпела ужасан пораз, а кад је у октобру исте године умро Самуило, повела се борба за престо. Следеће године је Јован Владислав – син Самуиловог брата Арона кога је, наводно, Самуило дао погубити – убио Самуиловог сина Радомира и приграбио власт. Као жртва обрачуна између владајуће породице пао је и дукљански кнез Јован Владимир, зет преминулог цара Самуила. По легенди о његовом животу то се десило преваром. Пошто је убио Радомира и завладао државом, Владислав позове к себи у Преспу Владимира, али се његова жена Косара успротиви, плашећи се да не прође исто као и њен брат, те уместо њега сама оде Владиславу. Овај је лепо прими, а Владимиру пошаље златни крст уз заклетву да му се неће никакво зло десити ако дође. Владимир му одговори да „Господ наш Исус Христос није распет на златном или сребрном већ на дрвеном крсту”, и одби поклон. Тада му Владислав упути два епископа и једног калуђера са дрвеним крстом. Владимир поверова речима свештених лица, који нису знали да је у питању превара, и крене на пут. Када је стигао у Преспу одмах похита у цркву да се помоли Богу. Владислав с војницима опколи цркву и кад је Владимир изашао на месту би посечен. Кад се на његовом гробу у истој цркви ноћу појавила чудновата светлост, Владислав дозволи Косари да тело свог мужа однесе у родни крај и тамо сахрани. Православна црква Јована Владимира – чије мошти данас почитавају у манастиру св. Јована код Елбасана у Албанији – слави као светитеља.

Цар Јован Владислав је погинуо почетком 1018. године у борби са Византинцима под Драчом. По легенди, убио га је анђеол „у облику св. Владимира”. Његова удовица је, са осталим члановима породице, после тога покорно дочекала византијског цара Василија II (976-1025) на капијама Охрида. Византинци су само на неколико места наишли на јачи отпор, у већини случајева су били дочекани изјавама покорности. Цар је заузврат делио достојанства онима који су прешли на његову страну. Превласт Византије на Балканском полуострву била је поново успостављена.

Предраг Степановић

ПИСМА

ИЗВЕСНОЈ

Тесла и мисице

Јавност у нашој матици ових дана помно истражује са чиме је све Никола Тесла имао везе за свог живота, макар и посредне. Јер, управо се вртимо око његовог јубилеја, па је пожељно да се свему што би могло да буде у том знаку, прикачи Теслина етикета. Тако су се крзнари и хармоникаши, на пример, сетили да најављујући своје смотре напомену: у знаку Николе Тесле! Шта то конкретно подразумева, нико жив не зна. Је ли неко забележио да је Тесла носио бунду од визона или је пак те зверке гајио на тридесет и неком спрату свог њујоршког дома? Нисам чуо, заиста, а није ми познато ни да је евентуално свирао хармонику.

Оно што знам и што је опште познато као историјска чињеница, јесте да је свој живот до те мере подредио науци да није дозволио да га и једна жена у томе омете. Остало је записано да га осим његове мајке и сестре, ниједна друга жена није занимала. Нисам склон да поверујем да то не знају данашње лепотице, а још мање да за Теслин крајње повучен живот нису чули менаџерчићи који ових дана по Србији организују изложбе људског меса, женског пола. Некада се то занимање лепо народско звало куплер-мајстор, али пошто се платише сада називају спонзорима и ови су почели да се увијају у мало модерније обликоване, менаџерске обланде. И тако, прикачише једног Теслу свуда, па и на задњице дугоногих полутки које кокетно шетају позорницама, са замрзнутим осмесима. Свако месанце које се наило на тим излагачким манифестацијама понадало се да ће баш њему негде од напред да удену нешто написмено о дипломираној лепоти.

Али, нису ни ти месари глупи баш толико колико се многим чини. Треба ценити њихов покушај да им изложбене поставке не испадну толико вулгарне као што су испале. Пошто су све биле у знаку Тесле, ред је био да се то нечим и оправда, па су се српски избори за мисице претворили у наврат-нанос скрпљена пропитивања о великом научнику. Кандидаткиње за нај-полутку су, међутим, наставиле да се мазно смешкају, черсто се држећи препорука својих фамилија да су паметније кад ћуте. Тесла се јадан, без сумње жестоко стресао тамо где је. Верујем да се, онако скроман, отуда извињавао лепојкама што је своје овоземаљско време трошио на покушајима да осветли планету, не стигавши да смисли како се пале њихове лампице, нити да их уопште пронађе.

Твој Драган

КУЛТУРА МАТИЦЕ

Премијера представе „Медеја”

Представа „Медеја” је премијерно изведена 15. јула на сцени Позоришта „Бошко Буха” у Београду, у режији италијанског редитеља Луиђија Марија Мусатија са сарадницима. Представа је настала као резултат театарског тренинга младих уметника – учесника конкурса у оквиру пројекта „Culturadria”. Пројекат „Culturadria” је настао на иницијативу Европске комисије, и бави се развојем метода, начина и пре свега модела који би служили вредновању историјских станишта и сличних структура и културних добара Јадрана.

– Основни циљ овог пројекта јесте креирање јединствене културне заједнице народа Медитерана до 2010. године када ће Италија бити место сусрета и размене културне политике овог подручја – напоменула је Елизабета Мура, секретар за културу и социјалну политику регије Абруцо.

Представа „Медеја” је већ изведена у Италији, а игра се на италијанском и српском језику. Лик Медеје тумачи више глумица, међу њима и Весна Варићак, млада уметница из Зрењанина. Партнер за реализацију представе у Београду је Центар за драму у едукацији.

Завршене 21 интернационалне хорске свечаности у Нишу

13. јула свечано су завршене 21. интернационалне хорске свечаности у Нишу. На велелепној летњој позорници у нишкој Тврђави, која је шездесетих година прошлог века пројектована и изграђена управо за овај фестивал, три вечери су се смењивале одабране певачке дружине из земље и иностранства, презентујући лепоту хорског певања.

Пред бројним љубитељима ове врсте музике наступило је петнаест хорова, од којих девет из иностранства, као и бројне групе, солисти и ин-

струменталисти у пратећем програму, са преко седамсто учесника.

Хорске свечаности су протекле у знаку јубилеја два великана – 250 година од рођења Волфганга Амадеуса Моцарта и 150 година од рођења Стевана Стојановића Мокрајца. На програму су били домаћи и страни аутори, класици и савремени ствараоци. Нека дела имала су светску премијеру, као што је „Српско коло 2” Александра С. Вујића које је интерпретирало Српско пјевачко друштво „Јединство” из Бањалучке.

Почиње БЕЛЕФ

Традиционални Београдски летњи фестивал отворен је 15. јула концертном америчке виолинисткиње и поп иконе Лори Андерсон „Жене будућности” у Дому синдиката и њујоршког састава „Slavic Soul Party” који се одржао на градским улицама.

Овогодишњи БЕЛЕФ који прати слоган „Крени” трајаће до 12. августа, а већина збивања из програма протећи ће у знаку годишњице Николе Тесле и Волфганга Амадеуса Моцарта. У оквиру музичког дела фестивала биће изведена и опера „Violet Fire” („Јубичаста ватра”, САД) у Народном позоришту, а наступиће и Камерни оркестар кинеске телевизије на традиционалним инструментима у башти „Сава центра”, бенд „Roxu Music” (Велика Британија) и многи други.

Публика ће видети остварење „Моја домовина – седам снова” у режији и према сценарију Никите Миливојевића, модернизацију класичне трагедије „Прометеј у оковима” у режији Стевана Бодрожке, комад „Ружни” Александре Гловацки, Брехтову „Антигону”, у режији Иване Вујић, представу групе аутора „Муке са слободом” коју у част Ибзеновог јубилеја поставља на сцену Вида Огњеновић и друге премијере као и визуелне пројекте као што је „I love you” посвећена феномену компјутерских вируса у Музеју савремене уметности или „Нано светови” која говори о интерактивном карактеру компјутерских инсталација у Музеју града Београда.

...И

ТАЧКА

Крстарење градом Б.

Те вечери се стан песника М. одједном претворио у брод, и то баш прекоокеански, и тај велики брод је нагло упловио у олују, тако честу на великим морима, у прави правцасти ураган, таласи високи као кућа бацали су га као обичну играчку, а изненађени песник је летео десно и лево, од зида до зида своје кабине-собе, безуспешно покушавао да нађе ослонац и да се ухвати за нешто чврсто, стабилно, молио се богу мора да му не одузме недодивљени живот, и повраћао, наравно, од морске болести, а кад се невреме стишало и М. мало дошао к себи, овом не свакидашњем доживљају посветио је следећу песму:

Молитва богу мора

Милостиви богу мора
нешто учини
моли ти се песник
усамљен на тучини
нека буде
што бити мора
али што не мора
нека не буде
уснули морнари
нека се пробуде
нека буде крај
овом ужасном хуку
и нека мој брод

уплови у луку
а ако не прође
ова страшна мора
ако скончам бедан
на дну твога мора
без погреб
али што не мора
бар ми последњу
услугу учини
засади спомен-дрво
на асфалу-тучини

Милан Степанов

МАТИЦА НА ДЛАНУ**Језик на мукама**

Власт у независној Црној Гори сматра да новој држави следује и ново, сопствено име језика: службени језик, уместо досадашњег српског, треба назвати – црногорским, према називу државе у којој се користи. Уосталом, кажу њени представници, све државе бивше СФРЈ имају службени језик назван по имену своје државе, па зашто то не би било и у случају самосталне Црне Горе, у којој назив службеног језика треба да буде, заправо, ствар пуке „политичке одлуке“.

Будући да предстоји доношење новог устава Црне Горе, после избора заказаних за 10. септембар, јасно је да ће гада, не буде ли се променила „политичка пирамида“, бити отворено и питање назива службеног језика. Намера актуелне власти о преименовању званичног језика, како сада ствари стоје, биће само још један повод за нове политичке поделе, јер опозиционе странке мисле да треба да буде задржано постојеће решење из садашњег устава. Један од најважнијих опозиционих аргумената јесте чињеница да се више од 63 одсто грађана Црне Горе изјаснило, на попису 2003. године, да говори српским језиком (21 проценат говори црногорским).

Око дефиниције службеног језика у новом црногорском уставу Миодраг Вуковић, високи функционер те партије, нема дилеме. Он каже да треба записати „црногорски језик“ и – после тога ставити тачку. Црногорска опозиција, међутим, сматра да је ово питање знатно сло-

женије, с обзиром на то да нема ни једног историјског, традиционалног нити лингвистичког разлога за овакав потез.

Др Драган Копривица, професор Универзитета и књижевник, иначе посланик најјаче опозиционе партије (СНП), каже да ће преименовање имена језика бити само још један доказ више „вештачке монтаже идентитета народа са ових простора“, тим пре што се далеко више од 50 процената грађана изјаснило да говори српским језиком.

„Српски језик је, у ствари, атрибут државности и Црне Горе. То је нешто што је зацртано у духовном бићу и народа у Србији и народа у Црној Гори“, уверен је Копривица.

Стручњаци сматрају да се на овај начин отвара процес асимилације Срба и да ће власт, кроз отварања питања језика и положаја Цркве, желети у наредном периоду да народ преведе у оно у шта она жели – у људе који ће се национално исказивати као Црногорци, који говоре црногорским језиком и припадају непосредној црногорској цркви.

На основу споразума из Новог Сада српскохрватски је био службени језик у четири бивше југословенске републике, а од тог једног, истог језика данас, према тумачењу представника црногорске власти, постоје четири језика. Назив службеног језика је, по Вуковићу, политичка ствар, предмет договора и конвенције. Односно, „политичким путем се долази до назива језика“ и „језик се, у принципу, поклапа са називом државе“. Па, тако: „Ако је Босна – бошњачки, ако је Македонија – македонски“, прецизира Вуковић. (Подсећамо да амерички или аустријски језик не постоји, упркос постојању држава у којима се говори енглески односно немачки језик.)

нових прилаза глобалној безбедности, прихватљивих за већину цивилизованих земаља, чврстих гаранција за стабилан и предвидив развој човечанства.

За време Горбачова та идеја је постојала под називом „ново политичко мишљење за Русију и остали свет“. Председник Путин ту идеју пласира нешто друкчије, али је суштина иста. У интервјуу америчкој компанији Ен-Би-Си, руски председник је, поред осталог, изјавио: „Мишљења сам да ми морамо створити систем таквих гаранција које би осигурале безбедност у свету и рачунам да такав систем гаранција можемо створити“.

У изради сличних гаранција, према мишљењу Путина, Русија може и дужна је да одигра једну од првих улога: „Како се може говорити о осигурању глобалне светске безбедности, како се може говорити о проблемима неширења оружја за масовно уништавање, о разоружању, а да се не узима у обзир став Русије, која је једна од најмоћнијих нуклеарних држава? А како се може говорити о решавању проблема сиромаштва без Русије, имајући у виду њену огромну територију и могућност природне комуникације, како са земљама Азије, тако и са земљама у развоју у целини?“

То се, такође, односи и на економску компоненту свеопште безбедности, нагласио је руски председник. „Желео бих да вам скренем пажњу на то да Руска Федерација само потврђених резерви нафте и гаса има четири пута више него све земље Г-8 узете заједно. Како се могу решити проблеми енергетске безбедности, а да се не узима у обзир мишљење Русије и да се она не ангажује у изради општих решења у тој сфери?“

Неће, наравно, бити једноставно наћи заједнички језик ни тамо где се говори о заштити демократских вредности. Довољно је сетити се макар Ирака, или ситуације на постсовјетском простору где се ставови САД, Европе и Русије суштински разликују. Најзад, сем неусаглашености у принципијелним прилазима, свака крупнија држава има, природно, и своје сопствене геополитичке интересе. Овде је још сложеније пронаћи заједнички вектор.

ТЕКУЋА ТРАКА**Сви председникови људи**

У Хашком трибуналу је отпочело суђење бившем председнику Србије Милану Милутиновићу, потпредседнику Владе СРЈ Николи Шаниновићу, начелнику Генералштаба Војске Југославије Драгољубу Ојданићу, команданту Треће армије ВЈ Небојши Павковићу, команданту Приштинског корпуса ВЈ Владимиру Лазаревићу и шефу штаба МУП-а Србије на Косову Сретену Лукићу који су оптужени за злочине на Косову и Метохији почињене у првој половини 1999. године.

Јатаци пред судом

Друго општинско јавно тужилаштво у Београду подигло је оптужницу против десет особа окривљених за помагање у сакривању хашког оптуженика Ратка Младића. Због помагања почињено после извршења кривичног дела, оптужница је подигнута против Јова Ђога, Станка Ристића, Саше Бадњара, Ратка Вучегића, Љиљане, Татјане и Бојана Васковића, Марка Лугоње, Борислав Ивановића и Предрага Ристића. Окривљени су помогли да Ратко Младић не буде откривен, иако су знали да је Међународни кривични суд за бившу Југославију против њега подигао оптужнице за 15 кривичних дела.

Мис глувонемих

Седамнаестогодишња Ивана Новелић из Србије крунисана је као најлепша међу девојкама са оштећеним слухом у финалу избора за мис света глувих у Прагу. Јединствени дефиле лепотица из света тишине одржава се традиционално од 2001. године у Прагу под паролом „када људи разумеју једни други, речи нису потребне“. За прву пратиљу међу 10 девојка у финалу изабрана је Украјинка Марина Чухријова а друга пратиља је Вјера Злиеховцова из Словачке.

Момбајски масакр изазвао осуду света

Светски лидери осудили су серију бомбашких напада на возове у Момбају и упозорили да би се слични напади могли догодити било где у свету и у сваком тренутку. „Нема оправдања за покварена убиства невиних људи“, изјавио је амерички председник Џорџ Буш. „САД су уз народ и владу Индије и осуђују овај свирепи злочин против невиних људи“, изјавио је Буш у писаном саопштењу. „Оваква дела само јачају одлучност међународне заједнице да делује уједињено против тероризма“. Амерички државни секретар Кондолиза Рајс такође је осудила нападе и упозорила „да би се овакви гнусни злочини против невиних људи могли догодити свуда у свету“. Британски премијер Тони Блер осудио је „бруталне и срамне нападе“. „Уз Индију смо, као велику демократију у свету, делимо заједничке вредности и нашу решеност да поразимо тероризам у свим његовим облицима“, изјавио је Блер. У саопштењу пакистанског министарства иностраних послова оштро се осуђују напади у Момбају. Председник Первез Мушараф изразио је саучешће породицама жртава и затражио да тероризам буде осуђен“.

Међутим, мировни разговори између Индије и Пакистана одложени су за до даљњег, јер је Њу Делхи изјавио да има доказа да је његов сусед имао „удела“ у бомбашким нападима у Момбају када је страдало више од 200 особа. Полиција у Момбају означила је једну пакистанску милитантну групу Лашкар е Таџибу као првоосумњичену за талас бомбашких напада у индијском трговачком предграђу.

На телевизији су приказане фотографије двојице осумњичених муслимана, Сајада Зајбудина и Зулфегара Фајаза за које се тврди да су били кључни оперативци у бомбашким нападима. Након објављивања тих фотографија, разговори између две земље су одложени.

ОКО ПЛАНЕТЕ

Русија се залаже за нов приступ глобалним проблемима

Сарадња уместо конфронтације

Уочи недавно одржаног самита Г-8 у Санкт Петербургу, објашњавајући позицију Русије, председник Владимир Путин се вратио на идеју коју је својевремено свету предложио Михаил Горбачов: предложио је изразу принципијелно

Пријатељство Путина и Буша

Директор Института за САД и Канаду Руске академије наука Сергеј Rogов сматра да се односи између Русије и Сједињених Држава за сада држе на личним односима председника две државе. Овај стручњак наглашава да је ситуација у руско-америчким односима веома сложена, да постоји низ назнака да се сфера разлика између Русије и САД шири и да земље иду у правцу озбиљне конфронтације о низу питања. Истовремено, Rogов подвлачи да председници двеју земаља нису заинтересовани за такав развој догађаја. Према његовој оцени, обе стране се слажу у томе да је неопходно продужити низ одредница из Споразума о стратешком нуклеарном наоружању, чија важност истиче. Такође је могуће зближавања Русије и САД када је реч о питањима скопчаним са ширењем нуклеарног оружја, пре свега о ситуацији у Северној Кореји и Ирану. „Русија и САД су учеснице преговора о Северној Кореји и Ирану и то је додатни стимуланс за договор“, прецизирао је Rogов.

ЕКО

НОМИЈА

Округли сто посвећен стању српске привреде

**500 великих предузећа
гомилају губитке**

„Од 697 великих предузећа у Србији бар за 500 неће бити купаца, па их зато треба или санирати или ликвидирати. У противном, само ће наставити да гомилају губитке”, изјавио је Јован Ранковић, професор Економског факултета у Београду на недавно одржаном округлом столу посвећеном стању српске привреде и њеној перспективи који је организовао Институт економских наука.

Према подацима које је Ранковић изнео, све негативности српске привреде заправо су сконцентрисане у овој групацији привреде. Тако од укупних 770 милијарди губитака колико су сва предузећа у Србији лане кумулирала, 491,5 милијарди су сконцентрисана у 697 оних које спадају у такозвана велика предузећа. Та предузећа имају и 81,4 милијарди динара мањка у обртним фондовима, што је 65,1 одсто укупно недостајућих обртних средстава у привреди, а њихове дугорочне и краткорочне обавезе су зато лане премашиле 632 милијарди динара. Практично, тврди Ранковић на мање од један одсто српске привреде, такозвана велика предузећа, која запошљавају 45 одсто укупно запослених отпада две трећине кумулираних губитака, недостајућих обртних средстава и кредита.

„Привреда која користи само 40 одсто инсталисаних капацитета нема никакве шансе да изађе из зоне губитака, дакле никакве перспективе. Уколико међутим не буде обезбеђено најмање 1.500 милијарди динара додатног капитала нема ни говора о повећању привредног раста”, тврди Ранковић. Његова идеја је формирање државног поверилачког фонда који би управљало сред-

Ефеката реформи ипак има

Извесну дозу оптимизма када је реч о перспективама српске привреде унео је економиста Петар Ђукић оценом да јунска нулта инфлација као и евидентни прекид рецесионих токова у индустријској производњи који су трајали скоро годину и по дана дају наду да ефеката реформи ипак има. Међутим, по његовом мишљењу ваља бити опрезан у проценама колико су заустављају инфлације допринеле промене у структури привреде кроз процес приватизације а колико рестриктивна монетарна политика.

ствима добијеним од приватизације преосталих 4.500 фирми.

Уз оцену да је стање у српској привреди јако лоше а њене перспективе веома скромне и Млађен Ковачевић са Института за привреду и спољну политику се придружио залагању Ранковића за промену званичне економске политике, посебно инсистирајући на томе да „Србија мора да се отргне из загрљаја ММФ јер тај концепт има конструкциону грешку и није ништа доброг донео српској привреди”. За њега је посебно упозорављујући податак о сталном расту учешћа дуга у БДП јер се „опасно приближава проценту од 10 одсто на шта је детаљно упозорио и ММФ” што је довео у контекст будућих обавеза које Србија има према повериоцима и које према његовим рачуницама за коју годину достижу три милијарде долара. Да би то сервисирала, српска прввред би морала годишње да расте по много већој стопи од до сада остварених 5,5 одсто а то је тешко замисливо с обзиром на то да „са 15 милијарди долара по основу донација и приватизације и 13 милијарди долара по основу дознака из иностранства привреда није успела да повећа удео инвестиција у БДП на више од 18 одсто али је зато успела у томе да се број незапослених повећа на преко милион”.

КРИВО

ОГЛЕДАЛО

Желео сам да зарадим паре на лак начин. Највише сам пљачкао поште јер сам, како бих рекао, био верзиран за то. Некако ми је то било најлакше. Новац од пљачки хтео сам да утрошим на објављивање књиге. Волим да пишем приповетке и песме, па сам мислио да би било лепо када бих их све „упаковао” на једном месту. Надам се да ћу овде у затвору коначно успети до краја да напишем књигу. Свестан сам своје посебности, али и тога да у Србији нема вајде од поштеноса рада.

Ђорђе Васиљевић (24) звани Атила, најинтелигентнији затвореник Округног затвора у Београду (кофицијент 138)

Васиљевић је своју интелигенцију усмерио против себе и других. Овакво Васиљевићево понашање је резултат одрастања у тешким условима. Био је одличан ђак у школи и много је читао, а отац га је због тога тукао. Почивљена дела правдао је тврђом да од поштеноса не може да се живи, што је карактеристично за затворску популацију. Васиљевић се после краће понашао као Робин Худ. Од опљачканог новца половину је, рецимо, остављао у цркви или их је давао у добротворне сврхе. Осуђен је на седам година. У затвору је затим покушао да се прикаже као неурачуњљива особа, али су му психијатри, после прегледа, рекли да се више не прави луд – јер сад сви знају да је натпросечно интелигентна личност.

Драгица Суботић, специјалиста за судске експертизе у болници Централног затвора

УГАО ЗА

СМЕХ

Афоризми

Сведок је изиграо поверење суда. Говорио је истину.

Отишао сам у партију. Враћам се одмах.

Полиција пуца без размишљања. Не могу две ствари одједном.

Сутра ће нам судити наша деца. Значи, опет неко гори од нас.

Куд он прође, трава не расте. Све се асфалтира.

На избору трутова усаглашено је једногласно зујање.

Враћам се за минут ћутања.

Југословени сваког 20. имају помрачење месеца.

Нисам био у вашој кожи али чујем да је полиција и тамо убацила своје људе.

Смрт је наступила вешањем. Других повреда, срећом, није било.

Где Србин једе корење, ту трава не расте!

Здравље је зажмурити, него да ти свашта падне у очи.

Не тражите длаку у јајету, остаћете без јаја.

Изборимо се да нам и природа умире природном смрћу.

Кад се Срби пљују, прети Потоп.

Теже је извадити блато из људи, него људе из блата.

СРПСКА

ПОШТА

Рођени прелетачи

Нашао сам на једном црногорском сајту интервју који је за неке хрватске новине дао Марко Вешовић, књижевник и „Црногорац у оставци”, како сам себе назива, а све поводом победе суверениста на референдуму за независност ЦГ.

Ја сам већ раније писао о Марку, али за оне који моје написе не уче напамет да кажем и поновим то да је Вешовић омражен у Црној Гори, да су га се тамо одрекли, да су му поручили да се онамо не враћа ни у лудилу, а све то стога што је овај дисидент за време рата у Босни стао на страну муслимана, и из опкољеног Сарајева писао и говорио против Срба и Србије.

Са Марком се, дакле, није лако сложити, а није га лако ни надговорити, али га је у сваком случају занимљиво слушати јер је мајстор да испровоцира и сваком у брк истресе оно што је за њега истина. Зато сам и одабрао неке делове из интервјуа који на критички начин говоре о Црногорцима, осветљавајући њихов менталитет из прве руке, парадоксално откривајући карактер самог говорника, који је такође Црногорац, макар у оставци, званично смењен од свог племена које га не признаје.

„Ако кад одеш на Цетиње, пронађи, пред цетињским манастиром, гроб Стева Вукотића. Ако завршиш у полеђину његове надгробнице, видјет ћеш да тамо пише: Карађорђе Карађорђевић, рођен тад и тад, умро тад и тад. Мени је та надгробница метафора Црногораца. Већином, Црногорац је инсан коме је у полеђини уклесан Србин. Ако ћу право, на ре-

ферендуму је побједио капитал, у рату стечен шверцом и пљачком. (...) Има једна прича из Васојевића, одакле сам и ја поријеклом. У једноме селу био је камен који је обиљежавао границу Црне Горе и Турске. Кад је Црногорцима ишло добро, моји племеници су тај камен преносили у дубину турске територије, и тада су себе бројили у грађане Црне Горе. Кад је Турцима ишло добро, тај исти камен су преносили у дубину црногорске територије, и тада су били грађани Турске. Тај камен је метафора оног најбитнијег што знам о Црногорцима. Тај народ у чијим жилама, умјесто крви, кола мит о њиховој вишестолетној непобједивости, напосто није хтио да се по свршетку рата нађе међу пораженима. Стога су се, као рођени прелетачи, ужурбано стали ишчлањивати из Срба. Да се којим случајем десило да Слобо данас сједи у „Кавловцу, Кавлобагу и Вивовитици” (то се Марко спрда са Шешељем, прим. Б. В.), у Црној Гори би – говорим о православцима – сад било 90 посто Срба и 10 посто „усташа”, како су 1992. године звали оне који су говорили да су Црногорци. И заиста има правде у томе што је у „српској Спарти”, насељеној „елитним Србима”, то јест „српским цвијећем”, крпала „Велика Србија”. (...)

Вешовић предвиђа тоталну асимилацију српског народа: „Очекивати је да Срби у Црној Гори приступе самоукидању. Да се прикључе побједницима. Ако изузнем сјеверну Црну Гору, гдје постоје, да тако кажем, прави Срби, међу големом већином црногорских православца не постоји никаква разлика осим што једни кажу да су Срби, а други да су Црногорци. Кома се исплати да буде припадник мањинског народа, кад може, сербез, бити припадник већинског?”

Братислав Вељић

Будимпештански фестивал

„Трг – музика – филм”

испред Парламента на Кошутовом тргу

од 10. јула до 6. августасваког дана од **13.00 до 22.00 сата**

бесплатне пројекције филмова

На репертоару су филмови за децу, позоришна, класична и музичка остварења

**Фолклорне вечери
на летњој позорници****у Будимпешти, у Културном центру
„Petőfi Csarnok”**

30. 07. Грчко вече – оркестар Јанакис

08.08. Балканско вече – оркестар Тракија

08. 08. Јужнословенско вече – ансамбл Вујичић

13. 08. Грчко вече – оркестар Јанакис

15. 08. Балканско вече – оркестар Право

(Адреса: Budapest, XIV Zichy M. u 14.)

„Sziget” фестивал 2006.**9. август, у 19.45 сати –**наступ оркестра **Бобана Марковића** – велика позорница**10. август, у 20.00 сати –****Горан Бреговић** – Wedding and Funerual Band – велика позорница**Семинар хармонике**У Сантову крајем јула 2006. године
(тачан термин по договору)Под руководством МИЋЕ ЈАНКОВИЋА (Нови Сад)
по први пут се организује табор хармоникаша у Сантову.Детаљне информације могу се добити од 3. јула
на телефоне ССМ: 06 1 3315345; 2690636.Пријаве слати писмено на факс: 06 1 2690638 или
на адресу Самоуправе Срба у Мађарској
1055 Будимпешта, Ул. Фалк Микше бр. 3.**Обавештење**Летња пауза у Библиотеци ССМ
од 1. до 18. августа 2006.**Списак књига које можете купити
у Самоуправи Срба у Мађарској**

(Будимпешта, V Ул. Микше Фалка бр. 3)

Дујмов, Драгомир: **Немир боја** – песме, Будимпешта, 1997.Дујмов, Драгомир: **Меридијани** – песме, Будимпешта, 2000.Фелфелди, Ласло: **Плесне традиције Срба у Поморишју**, Будимпешта, 1999Јаковљевић, Драган: **Пештарења**, Будимпешта, 1996.Јанчкин, Љубомир: **Први српски устанак у народној књижевности**, Будимпешта, 1996.Милошевић, Петар: **Битка за Сулејмановац**, Нови Сад – Будимпешта, 2000.Недељков, Милан: **Из прошлости Срба у Калазу**, Будимпешта, 2003.**ХП Дан села у Сантову
одржаће се 29. и 30 јула 2006.****29. јули, субота**

– у 8.30 сати мали фудбалски турнир на спортском терену

– понуда разноврсних српских специјалитета

– у 9.00 сати разноврсни програми за децу

– у 18.00 сати отварање изложбе сликара Михаља Белецког

– у 19.00 сати Културни програм: наступају Женски хор „Шуговица” из Серемле и КУД Весели Сантовчани

– у 21.00 сати концерт ђака бајске гимназије

– у 22.00 сата наступ плесачке групе из Вашкута

– у 23.00 сата трбушни плес – представља се Зита Веделек

– у 24.00 сата – диско

30. јули, недеља

Аматерска трка спрегова

Илинданска прослава у Чобанцу**30. јула (у недељу) 2006.**

у 9.30 сати богослужење на Бунарчићу

Након тога следи пригодан програм у црквеној порти

**Илијина вода у Будимпешти
2. августа (среда) 2006.**

Пештански Срби су још пре Велике сеобе имали своје ходочасно место, „Илијину воду”.

Сваке године на дан св. пророка Илије излазили су на извор где се обављало водоосвећење.

Вечерње почиње у 19.00 сати

(Адреса: Budapest, IX., Korányi Sándor u. 3. – Ludovika tér)

Фото конкурс 2006У оквиру серије фестивала „Глас Балкана”
КУД „Глас Балкана” расписује конкурс**Тема фотографија:** Уметност Балкана

Могу се послати фотографије које носе карактеристике многобојности Балкана (музика, плес, примењена уметност, гастрономија, пејзаж)

Награде: поклон пакети повезани са фотографском струком Најуспешније фотографије биће изложене за време фестивала у Будимпешти и у осталим градовима.

Награђени ће бити информисани путем e-mail-a.

Фотографије се могу послати на ЦД-у или путем e-mail-a, у формату JPEG, величине 600x400.

Може се послати максимум 10 фотографија.

Адреса: 1111 Budapest, Bartók Béla út 36-38. I/3: balkanhangja@enternet.hu

Конкурсна пријава треба да садржи:

Тачно име, адресу, e-mail адресу, телефон

Наслов фотографије

Тему фотографије

Тип фотоапарата

Рок предаје конкурсних радова: 31. јули 2006.

Информације: тел. 06-20-2067-135, 06-20-444-3344

CNN

Недељни лист Срба у Мађарској. Адреса: Српске народне новине, 1065 Budapest, Nagymező u. 49. Телефон: 475-0654. Главни уредник: Милан Степанов, секретарредакције: Милица Вукајловић. Оснивач и издавач: Српски демократски савез. За издавача: Андрија Роцков. Финансира се на основу мањинског закона из државног буџета посредством Државне задужбине за мањине. Суфинансијер: Министарство културе и медија Републике Србије. Лист дистрибуира Мађарска пошта, а претплаћује се код издавача. Име и адресу послати на адресу Szerb Demokratikus Szövetség, 1065 Budapest, Nagymező u. 49 а уплатити поштанском уплатнициом или на жиро-рачун број платног промета 11705008-20417439. Претплата на лист је 4000 фт. за целу годину. За иностранство годишње 40 EUR, (10.000 Фт) – Штампа: КОМП-прес Кфт. Одговорни пословођа: Ференц Ибош. –

Технички руководиоца: Карољ Сабо. ✦ Српске народне новине на Интернету: Home page: www.comp-press.hu/cnn2000 E-mail: stepanov@freemail.hu

HU ISSN 1215-072 x

Од како смо, у време светог и равноапостолног патријарха Фотија Великог крштени, кроз свету браћу Кирила и Методија и њихове свете ученике и наследнике, и слободно, свесно-словесно ступили у Цркву Христову, стуб и тврђаву Истине и Мудрости и Логосности – Словесности, ми православни Срби говоримо и пишемо свето Име Бога и Господа и Спаса нашег: ИСУС ХРИСТОС.

Народ је одувек говорио, и данас говори само црквено-народно: ХРИСТОС, или просто-народски: РИСТО(С), (Х)РИСТО. Крње и накардно „Христ“ резултат је одско-рашњег диригованог и наметаног комунистичког „братства-јединства“ (које се, сведоци смо, завршило „братство-убиством“!), оне антисрпске и антиправославне политике која је српски народ буквално латинила и унијатила. Као што је, такође, од неких чак и писаца наметано, или нерасудно прихватано, уместо вековног православног српско-словенског израза Света ТРОЈИЦА, туђи нам хрватско-католички назив „Свето ТРОЈСТВО“, буквални превод латинског Тринитас, чије опет значење није веран превод грчког оригинала ТРИАС, или у 4. падежу ТРИЈАДА, јер је прави и правилни превод грчког ТРОЈИЦА (– њих ТРОЈИЦА), скуп или сабор или заједница ТРИЈУ Лица; у православној хришћанској вери то је: јединствени вечни Сабор и суштинска Заједница Свете Тројице Личности: Оца и Сина и Светога Духа – ТРОЈИЦЕ Једносутне и Неразделљиве, како говоримо на богослужењима и у здравицама. Јер „Тројство“, макар и „Свето Тројство“, не значи Три Лица = Три Личности, него неку трострукост, нека три „својства“, у најбољем случају троструко својство (отуда појам „тројство“ као и појам „двојство“, означавају само двојно или тројно својство, а не и триперсоналност), те према томе израз „Свето Тројство“ језички не покрива стварност Свете Тројице. (пр. три човека јесу тројица а не тројство, као што и два човека јесу двојица а не „двојство“). Позади латинског Тринитас и хрватског Тројство јесте Августиново погрешно примењивање психолошког тројства у човеку на Богоначалну Свету Тројицу Персона – Трију Божанских Личности)...

Име Богочовека и Спаситеља свега света Исуса Христа на грчком оригиналу гласи Христос, и то је првенствено глаголски придев, који на српском значи помазан, помазани. Овај придев у грчком остаје придев, а поименичен бива само тиме што се у грчком испред придева додаје именични члан, док у српском преводу поименичени придев Помазан постаје додавањем (а не одузимањем) именичног додатка ПОМАЗАНИК, те се библијско називање „Христос Господњи“ преводи са „Помазаник Господњи“, што је веран превод јеврејског придева-именице „Машиха Јахвеов“ – „Помазани(к)-Месија Господњи“.

На латински језик преведен је гр-

Епископ Атанасије (Јевтић)

Христос, а не Христ

Фото: Иван Јакшић

чки придев Христос са Кростус, и онда новији европски језици, ову у латинском преводу добијену именицу скраћују у Крист (франц. и енгл. Крист, хрватског Крист, а Словенци су задржали Кростус, али понегде у преводу Св. Писма употребљавају и јеврејско Месија). Ово превођење у латинском језику било је вероватно по угледу на иначе познато латинизовање грчких имена, напр. Сократес, Аристотелес, али то су именице а не придеви, па су онда

и код нас та имена скраћивана у: Сократ, Аристотел.

Међутим, ми Срби, и сви православни Словени, нисмо преко латинског превода добили Име ХРИСТОС, него преко грчког новозаветног оригинала (јер су Јеванђеља и сви хришћански текстови отпочетка били написани, и сачувани, на грчком), па су зато света браћа Кирило и Методије, знајући добро и грчки и словенски језик, задржали грчку придевску поименичену фор-

му ХРИСТОС, уз остало и зато што (се) сви грчки придеви који се завршавају на – ос, не могу задржати своје значење ако им се изостави тај последњи наглашени слог. Отуда ни у српском језику ниједан од придева не може бити скраћен одузимањем оног крајњег –ан (на пример: снаж... динамич... познат... позв...) јер у том случају очигледно нешто битно недостаје за право и пуно значење тих придева.

Тако је слично и са српским придевима помазан, слободан, снажан итд., где без последњег слога –ан нема право и пуно значења тих придева (а кад се напр. придев слободан поименичи у Слободан, онда то бива променом акцента, али и тада остаје привобитно придевски облик и значење те речи). Ако од Помазан одбијемо задњи слог –ан (да би, наводно, придев поименичили) онда то није више Помазан(и)=Помазаник, него остаје само „помаз“, тј. оно чиме се дотични помазује, чиме је помазан, што и Имену ХРИСТОС – ПОМАЗАН(ИК) није и не може бити Он неки „помаз“, него је Њега Бог Отац (миро)помазао Духом Светим (Дела Ап. 10, 38), иначе би била доведена у питање права Христологија, тј. права – православна вера у Христа Богочовека, Сина Божијег, Који је оваплоћен од Духа Светога и Марије Дјеве и постао Син Човечији и тек као такав јесте Христос – Помазаник Господњи, тј. Месија и Спаситељ човека и света. (...)

Сви православни народи изговарају и пишу одувек пуно име ХРИСТОС: Грци, Арапи, Словени, Румуни, Грузини (с тим што Арапи имају своје семитско: Машиха – Месија – Христос; Грузини пак имају за свој 1. падеж грчки 5.: Христос, који се после мења: 2. падеж: Христе итд., а 5. остаје као и 1.: Христос; међутим, на старим иконама, фрескама, минијатурама (9-19. век) задржали су грчки назив Исус Христос. И такође Етиопљани (који су се раније одвојили од православне Цркве) говоре одувек Христос, с тим што Арапи и Етиопљани имају семитско: Машиха – Месија – Христос; код Копта пак и Етиопљана у Цркви је грчко Христос, а у народу семитско/арапско Машиха, Машиха. Латини такође имају Кростус, што је само латинизовано грчко Христос, али задржано пуно и нескраћивано. Италијани данас кажу Кристо, што значи да су и они сачували тај други, врло битан, завршни слог у речи Христос, као што је и у српском народном изговору (Х)Ристо тај задњи слог такође сачуван, што је веома важно за народно језичко осећање и схватање дубине садржаја и значења речи Христос.

И кад смо први пут чули Јеванђеље, и Свету Литургију, и примили благослов десном руком Епископа и свештеника, са прстима сложеним у монограм ИС ХС (тј. прва и последња слова Исус Христос), чули смо их, примили и доживели са Именом и Стварнишћу ХРИСТОС, а не Христ. Тако је било, и остало: јуче, данас и до века (Јевр. 13, 8).

(Из књиге епископа Атанасија: „Христос, а не Христ“)

Нови владика СПЦ

Архимандрит Иринеј (Добријевић) на празник Полагања ризе Пресвете Богородице, у београдској Саборној цркви хиротонисан је за епископа аустралијско-новозеландског. Свету литургију уз саслужење са 15 архијереја служио је архиепископ цетињски и митрополит црногорско-приморски Амфилохије. Рукополагању

епископа Иринеја присуствовали су и митрополит хонгкошки Никита, епископ аљаски Николај, министар вера у Влади Србије Милан Радуловић, кнегиња Јелисавета Карађорђевић, принцеза Линда Карађорђевић, са сином принцем Михајлом, чланови Крунског савета и представници дипломатског кора.